

Finansal Ekonometri ve İktisat Bölümleri Sosyoloji Dersi Ara Sınav (Vize) Soruları

1. Aşağıdaki kavramları kısaca açıklayınız: (*Her bir tanım 5 puan, toplam 30 puan*)
 - a. Pozitivizm (Sosyal Bilimlerde)
 - b. Toplumsal Statik (Comte)
 - c. Anomi (Durkheim)
 - d. Asabiye (İbn Haldun)
 - e. Yabancılaşma (Marx)
 - f. Karizmatik Otorite (Weber)
2. İbn Haldun'un bazı çevrelerce sosyolojinin kurucusu olarak kabul edilmesinin sebebini kısaca izah ediniz. İbn Haldun sosyolojiyi (İlm-i Umran'ı) niçin geliştirmiştir? Bu bağlamda Emile Durkheim ve İbn Haldun'un Sosyoloji bilimini geliştirme ve ele almadaki amaçlarını karşılaştırınız. (*40 Puan*)
3. Weber'e göre otoritelerin birbirine dönüşümünde hangi ihtimaller söz konusudur? Kısaca açıklayınız. Weber gerçek hayatta bu dönüşümün ağırlıklı olarak hangi yönde gerçekleşeceğini savunmaktadır? (*30 Puan*)

Süreniz 55 dakikadır, tek kâğıt kullanınız. Cevap kâğıdının arkası kullanılabilir. Ek kâğıt verilmeyecektir. **Okunaklı bir yazı ve düzgün bir Türkçe ile soruda isteneni anlatan cümleler kurunuz**. Bazen uzun yazmak soruyu doğru cevaplamak anlamına gelmeyebilir. Yanlış cevaplar doğruları etkilemez. Soruyla doğrudan ilişkisi olmayan ve akademik değer taşımayan yorumlar değerlendirmeye katılmayacaktır.

Başarılar dilerim.

*Araştırma Görevlisi Onur TÜRKÖLMEZ
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
onurturkolmez@sakarya.edu.tr*

Bu kâğıt sizde kalacaktır. Sınav çıkışında yanınızda götürebilirsiniz.

Lütfen bu kâğıda herhangi bir cevap yazmayınız. Geçerli sayılmayacaktır.

Gözetmene yalnızca optik cevap kâğıdını teslim ediniz.

Bu cevap anahtarında belirtilen cevaplar, cevap kağıdında kelimesi kelimesine aranan cevaplar değildir. Ancak öğrencilerin sınavda bu cevap anahtarında verilen bilgileri taşıyan cümleler kurmaları beklenmektedir. Aşağıdaki veri ve bilgileri içermeyen cevaplar değerlendirme dışı olacaktır.

1. Aşağıdaki kavramları kısaca açıklayınız: (Her bir tanım 5 puan, toplam 30 puan)
 - a. Pozitivizm (Sosyal Bilimlerde): *Sosyolojinin, tıpkı doğa bilimlerinde olduğu gibi değişmez, evrensel yasaları olduğuna ve bunların ortaya çıkarılarak araştırılmasına dair kuvvetli bir inanca dayanan bilimsel görüş.*
 - b. Toplumsal Statik (Comte): *Farklı işlevlere ayrılmış organlardan oluşan toplumun, organları arasındaki ilişkiler arasındaki denge ve uyum durumudur.*
 - c. Anomi (Durkheim): *Bireylerin, yeterli ahlaki sınırlama ile karşılaşmadıklarında yani neyin doğru neyin yanlış olduğu konusunda açık bir kavrayışa sahip olmadıklarında yüz yüze geldikleri bir hastalık, patoloji.*
 - d. Asabiye (İbn Haldun): *Asabiye, her türlü toplumsal birimde, birimlerin üyelerini birbirlerine yakınlaştıran, bu üyelere biz olma bilincini veren, dolayısıyla toplumu mümkün kılan bir ilkedir.*
 - e. Yabancılaşma (Marx): *Kapitalizmin gelişme sürecinde insan emeğinin insan ihtiyaçlarına değil, burjuvazinin kar amacına hizmet etmesiyle başlayan insan doğasından uzaklaşma durumu.*
 - f. Karizmatik Otorite (Weber): *Taraftarları tarafından üstün güçlere sahip olduğuna inanılan bir lider etrafında toplanmış, çoğunlukla devrimci ve geleneksel otoriteyi yıkma niteliğine sahip otorite gücüdür.*
2. İbn Haldun'un bazı çevrelerce sosyolojinin kurucusu olarak kabul edilmesinin sebebini kısaca izah ediniz. İbn Haldun sosyolojiyi (İlm-i Umran'ı) niçin geliştirmiştir? Bu bağlamda Emile Durkheim ve İbn Haldun'un Sosyoloji bilimini geliştirme ve ele almadaki amaçlarını karşılaştırınız. (40 Puan)

İbn Haldun, tarih ilminin yozlaştığı bir dönemde bulunmuş ve eserlerini bu dönemde vermiştir. Yaşadığı dönemde tarihten verilen haberler ve tarih ilminin kendisi hurafelerle, efsanelerle, her milletin kendini övmesiyle dolmuş karma bir bilgi yığına dönüşmüştür. Bu durumda hadis ilminin metodu olan haberi getirene (Ravi) güven ülkesinin, tarih ilmine doğrudan aktarılması etkili olmuştur. (10p)

İbn Haldun'a göre yapılması gereken, tarihsel haberlerin önce kendi içinde incelenip, haberlerdeki olayların ve insanların gerçekten var olup olamayacağını ölçmemizi sağlayacak bir ölçüt ortaya koymaktır. Bu amaçla İbn Haldun tarih ilminin gerçeklerle bağdaştıracak İlm-i Umran (Sosyoloji) ilmini geliştirdi. İlm-i Umran vasıtasıyla bir tarihi haberde geçen yerleri, toplumları gözlemleyerek o tarihi haberin gerçek olup olmadığını araştırmayı ve tarihi haberlerden uydurmaları ve hurafeleri kaldırmayı hedeflemiştir. Bu nedenle tarih ilmini gerçeklerle buluşturmak amacıyla toplumsal hayatı gözlemlemeyi ve toplumsal değişmeyi anlamayı amaç edinen bir yöntem geliştirdiği için İbn Haldun Sosyoloji'nin (İlm-i Umran) kurucusu olarak görülmektedir. (20p)

Emile Durkheim, sosyolojiyi psikoloji ve felsefeden ayırarak bağımsız bir bilim olarak gelişmesini amaçlamıştır. İbn Haldun ise onu tarih ilminin bir metodu olarak ele almıştır.

Bu bakımdan İbn Haldun'un Durkheim'den farklı olarak sosyolojiyi bağımsız bir bilim olmaktan, çok mevcut bir bilime (tarih) yardımcı bir yöntem olarak ele aldığı söylenebilir. (10p)

3. Weber'e göre otoritelerin birbirine dönüşümünde hangi ihtimaller söz konusudur? Kısaca açıklayınız. Weber gerçek hayatta bu dönüşümün ağırlıklı olarak hangi yönde gerçekleşeceğini savunmaktadır? (30 Puan)

Weber'e göre otoritelerin her zaman birbirine dönüşme ihtimali vardır. Geleneksel Otorite, karizmatik bir liderin önderliğindeki devrimci bir hamle ile son bulabilir ve yerine Karizmatik Otorite gelir. Karizmatik Otorite başarıyı elde ettiği andan itibaren rutinleşmeye başlar. Rutinleşme başladığı anda ise iki ihtimal vardır; ya lider ve kadrosuna sadakate dayalı bir Geleneksel Otorite'ye dönüşür, ya da lider ve kadrosu kendilerinden sonra da işleyebilecek bir yasal rasyonel sistem ortaya koyarlar. İkinci ihtimal gerçekleştiği takdirde ise Yasal-Rasyonel Otorite'ye dönüşüm gerçekleşmiş olur. (15p)

Weber, insanlığın Geleneksel'den Karizmatik Otorite'ye, Karizmatik Otorite'den Rasyonel Otorite'ye doğru giden bir seyir izleyeceğine inanmıştır. Ancak otoritelerin bir öncekine dönüşme riskini de her zaman taşıdığını belirtmiştir. (15p)